Veronika Poliaková

Škoda v trestnom konaní – návrhy a perspektívy[1]

Anotácia: Primárnym dôvodom spracovania predmetnej témy bola skutočnosť, že Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky dňa 30. 11. 2021 predložilo do medzirezortného pripomienkového konania návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „návrh zákona“). Prvýkrát od rekodifikácie Trestného zákona v roku 2005 sa navrhuje zmena ustanovenia § 125 ods. 1 Trestného zákona na zvýšenie hranice vymedzenia malej škody z dnešných 266,- eur na 500,- eur, ktorá zásadným spôsobom oddelila trestné činy od priestupkov. V predkladanom článku autorka poukazuje na dôvody a opodstatnenosť navrhovanej zmeny právnej úpravy v záujme eliminovania aplikačných problémov aktuálnej právnej úpravy v praxi. Predkladaný článok má za cieľ oboznámiť čitateľa s významnými aspektmi návrhu zákona priamo dotknutých zmenou výšky škody. V závere autorka ponúka, v rámci úvah *de lege ferenda*, návrh na otvorenie ďalšej diskusie, od ktorej by sa v budúcnosti mohli odvíjať ďalšie významné zmeny trestného kódexu.

Kľúčové slová: škoda, kategórie škody, výška prospechu, hodnota veci, rozsah činu

Úvod

Škoda predstavuje jeden zo štyroch obligatórnych znakov skutkovej podstaty trestného činu a od jej výšky, v závislosti od následku spáchaného trestného činu, sa priamo úmerne odvíja skutková podstata trestného činu, a tým aj trestnoprávny postih páchateľa. Od rekodifikácie Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov ubehlo už 16 rokov. Napriek početným novelám zostalo doposiaľ nezmenené ustanovenie § 125 ods. 1 Trestného zákona, ktoré kategorizuje škodu, výšku prospechu, hodnotu veci a rozsah činu. Výkladové ustanovenie § 125 ods. 1 Trestného zákona, ktorého sa navrhovaná právna úprava priamo dotýka, sa v prípade prijatia novely stáva východiskovým kritériom pre posúdenie trestnoprávneho rozmeru protiprávneho konania.

Definícia a kategorizácia škody

Legálna definícia škody je uvedená v § 124 ods. 1 Trestného zákona nasledovne: „*Škodou sa na účely tohto zákona rozumie ujma na majetku alebo reálny úbytok na majetku alebo na právach poškodeného alebo jeho iná ujma, ktorá je v príčinnej súvislosti s trestným činom bez ohľadu na to, či ide o škodu na veci alebo na právach. Škodou sa na účely tohto zákona rozumie aj získanie prospechu v príčinnej súvislosti s trestným činom.*“ Ustanovenie odseku 2 extenzívne rozširuje pojem škoda o ujmu na zisku, na ktorý by poškodený inak vzhľadom na okolnosti a svoje pomery mal nárok alebo ktorý by mohol odôvodnene dosiahnuť. Odsek 3 sumarizuje výpočet škôd, ku ktorým dochádza na úseku životného prostredia alebo v súvislosti s nakladaním s odpadmi, pričom do majetkovej škody zahrňuje aj náklady spojené s uvedením do pôvodného stavu.

Súčasné znenie ustanovenia § 125 ods. 1 Trestného zákona kategorizuje škodu malú ako škodu prevyšujúcu sumu 266,- eur. Od výšky malej škody sa príslušnými násobkami odvíja škoda

- väčšia, ak prevyšuje najmenej desaťnásobok sumy 266,- eur,
- značná, ak prevyšuje najmenej stonásobok sumy 266,- eur,

[1] Poznámka autorky: Predkladaný článok je spracovaný pred schválením navrhovanej zmeny zákona.

– a škoda veľkého rozsahu, ak prevyšuje najmenej päťstonásobok sumy 266,- eur.

V zásade platí, že medzi jednotlivými kategóriami škody totiž existuje pomer špeciality, čo znamená, že vyššia kategória škody je špeciálnym prípadom nižšej kategórie škody, pričom platí, že čím vyššia kategória škody je naplnená, tým sa skutok subsumuje pod prísnejšiu skutkovú podstatu trestného činu. Ak je trestným činom spôsobená menšia škoda ako škoda malá, škoda od 266,- eur a 1 cent, teda presne 266,- eur, nejde o škodu malú, ale o škodu nepatrnú (nepatrný prospech, vec nepatrnej hodnoty, nepatrný rozsah). Trestný zákon v osobitnej časti prakticky pri všetkých skutkových podstatách trestných činov, ktorých zákonným znakom je spôsobenie škody ako majetkového následku, určuje podľa § 125 ods. 1 Trestného zákona kategóriu (výšku) škody, aká musí byť v danej skutkovej podstate dosiahnutá. Uvedené ustanovenie pôsobí subsidiárne, čo znamená, že ak by sa na špecifikáciu výšky škody v niektorej základnej skutkovej podstate trestného činu zabudlo, v takom prípade platí, že nepostačuje iba spôsobenie škody nepatrnej, ale musí byť spôsobená aspoň škoda malá (ustanovenie § 125 ods. 2 Trestného zákona). Ak sa ako obligatórny znak skutkovej podstaty trestného činu vyžaduje spôsobenie škody alebo hrozba škody, v takom prípade pri nepatrnej škode zväčša nejde o trestný čin, pretože spôsobenie škody nepatrnej v zásade nie je trestné, ale môže ísť o priestupok (napr. ak je krádežou spôsobená nepatrná škoda a nejde ani o krádež podľa § 212 ods. 2 Trestného zákona, ide o priestupok proti majetku podľa § 50 zákona o priestupkoch).[2]

Pre úplnosť je potrebné dodať, že ustanovenie § 125 ods. 1 Trestného zákona sa vzťahuje nielen na pojem škoda, ale aj na ostatné súvisiace pojmy ako určenie výšky prospechu, hodnoty veci a rozsahu činu, ktoré nachádzame v jednotlivých skutkových podstatách trestných činov. Tieto pojmy je potrebné vnímať v širšom kontexte ako pojem škoda. Napríklad, hodnota veci netvorí znak základnej skutkovej podstaty trestného činu poškodzovanie cudzej veci podľa § 246 ods. 1 Trestného zákona, kedy sa na trestnosť páchateľa vyžaduje poškodenie veci aj nepatrnej hodnoty, zákonom predpísaným spôsobom – postriekaním, pomaľovaním, popísaním. Na rozdiel od trestného činu poškodzovanie cudzej veci podľa § 245 ods. 1 Trestného zákona, na trestnosť páchateľa sa vyžaduje, aby tento v príčinnej súvislosti s protiprávnym konaním spôsobil na cudzom majetku malú škodu. V inom prípade, ak základná skutková podstata vyžaduje pre naplnenie svojich znakov malý rozsah, napr. neoprávnené podnikanie podľa § 251 ods. 1 Trestného zákona, znamená to, že nepatrný rozsah nezakladá trestnosť daného trestného činu. V opačnom prípade, požiadavka malého rozsahu sa nevyžaduje pre naplnenie objektívnej stránky trestného činu nedovolená výroba omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 ods. 1 Trestného zákon, ako aj podľa § 172 ods. 2 Trestného zákona. Podmienka získaného majetkového prospechu je však naplnená napríklad v prípade trestného činu úkladnej vraždy podľa § 145 ods. 2 písm. f) Trestného zákona, kde úmysel smeroval aj na získanie nepatrného majetkového prospechu, napríklad finančnej hotovosti v hodnote nižšej ako malá škoda.[3]

Súčasná právna úprava výšky škody a jej dôsledky

Ustanovením § 125 ods. 1 Trestného zákona došlo k naplneniu ústavného princípu, ktorý umožňuje len zákonodarcovi, aby ustanovil, ktoré konanie je trestným činom.[4] Rekodifikovaný Trestný zákon škodu hranične vymedzil pevne stanovenou sumou 8 000,- Sk,

[2] BURDA, E. § 125 [Kategorizácia škody, výšky prospechu, hodnoty veci, rozsahu činu].
[3] Bližšie porovnaj tamtiež.
[4] STIFEL, H., TOMAN, P., SAMAŠ, O. Trestný zákon stručný komentár. Druhé prepracované a doplnené vydanie, s. 284.

ktorá sa po prijatí meny euro, dňom 1. 1. 2009, iba matematicky zaokrúhlila na sumu 266,- eur, a v takejto podobe zostala nezmenená dodnes.

Porovnajúc predchádzajúcu právnu úpravu (platnú a účinnú do 31. 12. 2005), sa výška nepatrnej škody[5] odvíjala od výšky minimálnej mzdy, ktorá sa priebežne zvyšovala až na 7 600,- Sk, a stala sa východiskovým bodom pre zákonodarcom explicitne stanovených 8 000,- Sk. Presným určením výšky škody malej došlo k spoľahlivému hraničnému oddeleniu medzi priestupkom a trestným činom bez ohľadu na nariadenie vlády o minimálnej mzde, ktoré dovtedy určujúcim spôsobom definovalo výšku minimálnej mzdy, a tým pádom aj výšku škody.

Výška minimálnej mzdy sa na Slovensku od roku 2005 do roku 2022 vyvíjala nasledovne:

Rok	**Výška minimálnej mzdy v EUR**
2006	252
2007	269
2008	269
2009	296
2010	308
2011	317
2012	327
2013	338
2014	352
2015	380
2016	405
2017	435
2018	480
2019	520
2020	580
2021	623
2022	646[6]

Na uvedenom výpočte vidíme, že výška minimálnej mzdy sa s výnimkou roku 2008 každoročne zvyšovala a už nasledujúci rok po rekodifikácii Trestného zákona prekročila výšku malej škody. Rekodifikácia zamedzila „automatickú“ úpravu výšky škody podľa výšky minimálnej mesačnej mzdy stanovenej nariadením vlády, čím sa eliminovali prípadne sa vyskytujúce nedostatky v aplikačnej praxi. Avšak dlhoročné ignorovanie prijatia adekvátnej právnej úpravy spôsobilo stav, že na základe súčasnej výšky malej škody dochádza k nárastu trestných činov aj u takých skutkov, ktoré by mohli byť už považované za priestupky vzhľadom na ich zanedbateľnú hodnotu v kontexte inflácie, minimálnej mzdy a priemernej mzdy v národnom hospodárstve. Uvedené má za následok kriminalizovanie páchateľa a „umelé“ navyšovanie trestnej činnosti.

S výškou mzdy priamo úmerne vzrástla aj hodnota veci a dnes už akákoľvek bežne používaná vec (napríklad mobilný telefón) presahuje hodnotu malej škody,

[5] Podľa § 89 ods. 13 zákona č. 140/1961 Zb. sa škodou nepatrnou rozumie škoda dosahujúca najmenej výšku minimálnej mesačnej mzdy.

[6] Minimálna mzda na Slovensku.

a tým sa z formálneho hľadiska stáva trestným činom. Z uvedeného je zrejmé, že suma 266,- eur už dlhodobo nekorešponduje s aktuálnou spoločenskou situáciou a nereflektuje ekonomickú realitu, a teda by nemala byť kritériom, od ktorého sa odvíja trestnoprávny rozmer protiprávneho konania.

Na neustále sprísňovanie trestnej zodpovednosti, ktoré nezodpovedá princípom materiálneho chápania právneho štátu a vymyká sa princípu poňatia trestného práva ako prostriedku *ultima ratio* (posledná možnosť), upozorňovala Slovenská advokátska komora. Predseda Slovenskej advokátskej komory, JUDr. Viliam Karas, v tejto súvislosti uviedol: *„Nie je v záujme spoločnosti prísne trestným právom trestať prvopáchateľov drobných skutkov. Je to neprimerané a v konečnom dôsledku aj drahé – trestné konanie je v nepomerne vyššej hodnote ako spôsobená škoda, nehovoriac o nákladoch na prípadný výkon trestu odňatia slobody. Riešenie takýchto skutkov by malo zostať v priestupkovej rovine.*“ Táto situácia sa negatívne prejavuje aj v rozhodovacej praxi trestných súdov, ktoré sú často predmetnou neflexibilnou právnou úpravou nútené páchateľov trestať prísnejšie, ako by bolo primerané.[7]

Navrhovaná právna úprava

Vzhľadom na dlhoročnú absenciu právnej úpravy sa v odborných kruhoch dlhšie uvažovalo nad súčasným významom malej škody z hľadiska trestnej zodpovednosti páchateľa a aktuálnym pomerom k orgánom činným v trestnom konaní, ktoré v mnohých prípadoch vyšetrujú priestupky na úrovni prečinov. Ako prax ukázala, právne predpisy pôsobiace na výšku škody *lex specialis* sa v minulosti stretávali s problémami, a to práve v období na prelome rokov, kedy výškou škody „hraničné trestné veci“, ktoré boli vyšetrované ešte v decembri ako trestné činy a neboli právoplatne skončené, bolo potrebné následne v januári postúpiť na prejednanie priestupku. Legislatívny stav, ktorý pretrváva posledných 16 rokov je dlhodobo neakceptovateľný, a preto je na mieste prijať také kritéria pre určenie výšky škody, ktoré by zohľadňovali ekonomické ukazovatele, a tak zodpovedali aktuálnej sociálno-ekonomickej situácii v spoločnosti.

K odstráneniu pochybnosti o tom, ako určiť výšku škody bol zo Slovenskej advokátskej komory predkladaný na Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky návrh na zmenu Trestného zákona v časti, ktorá upravuje minimálnu škodu. Navrhovaná úprava v § 125 ods. 1 Trestného poriadku mala znieť: *„Škodou malou sa rozumie škoda prevyšujúca sumu jednej polovice priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok kalendárneho roka predchádzajúceho kalendárnemu roku, v ktorom došlo k spáchania činu.“* [8]

Pre predstavu, priemerná mzda od účinnosti Trestného zákona, teda od roku 2006 narástla zo sumy 623,- eur na sumu 1 163,- eur v roku 2021[9]. Polovica priemernej mesačnej mzdy predstavuje sumu 500,- eur. S touto sumou sa stotožnilo aj Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, ktoré dňa 30. 11. 2021 predložilo do medzirezortného pripomienkového konania návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „návrh zákona“). Prvýkrát od prijatia Trestného zákona sa k § 125 ods. 1 Trestného zákona navrhuje zvýšiť hranice vymedzenia spáchanej škody z dnešných 266,- eur na 500,- eur pri hranici

[7] Slovenská advokátska komora navrhuje úpravu škody v Trestnom zákone.
[8] tamtiež
[9] História a vývoj priemernej mzdy od roku 1993 po súčasnosť.

malej škody. Ako ďalej vyplýva z dôvodovej správy, v záujme lepšej zrozumiteľnosti právnej úpravy sa jednotlivé výšky škody vyjadrujú v konkrétnych, pevne určených sumách, nie v násobkoch. Zároveň sa navrhuje posunúť aj ostatné hranice škôd a zaviesť novú kategóriu škody - škoda mimoriadne veľkého rozsahu, ktorej hranica je najmenej 1 000 000,- eur, a ktorá nachádza svoje využitie najmä pri daňových trestných činoch a trestných činoch proti životnému prostrediu, ktoré sú v intenciách Slovenskej republiky nezriedka páchané v tomto rozsahu. Súčasne sa pri väčšine daňových trestných činoch a trestných činoch proti životnému prostrediu hranica trestnosti posúva na hodnotu väčšej škody. [10]

Navrhované znenie ustanovenia § 125 odsek 1 je:

> *„Škodou malou sa rozumie škoda najmenej 500 eur. Škodou väčšou sa rozumie škoda najmenej 5 000 eur. Škodou značnou sa rozumie škoda najmenej 50 000 eur. Škodou veľkého rozsahu sa rozumie škoda najmenej 250 000 eur. Škodou mimoriadne veľkého rozsahu sa rozumie škoda najmenej 1 000 000 eur. Tieto hľadiská sa použijú rovnako na určenie výšky prospechu, hodnoty veci a rozsahu činu.“*[11]

Navrhovaná zmena právnej úpravy zodpovedá ekonomickým faktorom a možno očakávať, že sa pozitívne prejaví nielen na znížení zaťaženosti vyšetrovateľov a poverených príslušníkov v trestných veciach, ale prispeje aj k hospodárnosti trestného konania, v prípadoch, keď náklady trestného konania výrazne presahujú jeho účel.

Kľúčovou zmenou je aj kompletná zmena filozofie v trestnom stíhaní drogových trestných činov. Zaobstaranie omamnej alebo psychotropnej látky alebo rastliny a huby obsahujúcej tieto látky, najviac v malom množstve pre vlastnú spotrebu, teda nie na účel ďalšej distribúcie, sa nebude považovať za obchodovanie s omamnou látkou alebo psychotropnou látkou. Zavádza sa nový mechanizmus ustanovenia množstiev omamných a psychotropných látok.[12]

V návrhu zákona sa vo vzťahu k drogovým deliktom definuje trestnosť skutku v závislosti od množstva, a nie od rozsahu ako to bolo doteraz. Navyše sa stretávame s novým pojmom nepatrné množstvo (množstvo do 1 gramu s obsahom účinnej látky). Účelom tohto návrhu je postihovať páchateľov za drogový delikt niektorým z alternatívnych trestov nespojených s odňatím slobody a minimalizovať negatívne dopady na spoločenské uplatnenie spravidla mladistvých prvopáchateľov spôsobené okrem iného aj viacročným zápisom v registri trestov.[13]

V návrhu sa stretávame nielen s rozšírením skutkových podstát drogových deliktov, ale aj s doplnením ustanovenia o omamných látkach, psychotropných látkach, rastlinách a hubách podľa § 135c až § 135e Trestného zákona. Predkladateľ si dal záležať na mechanizme určovania rozsahu spáchania drogových trestných činov, pričom sa zavádza objektívnejší a exaktnejší spôsob, založený na meraní hmotnosti zaistenej drogy alebo počte pestovaných rastlín. Stretávame sa s novým pojmom „nepatrné množstvo“. V ustanovení § 135d Trestného zákona sa prvýkrát stretávame so zadefinovaním množstva pri omamných alebo psychotropných látkach a v ustanovení 135e Trestného zákona pri rastlinách a hubách obsahujúcich omamné alebo psychotropné látky, a to závislosti od hodnoty presahujúcej nepatrné množstvo v kategóriách malé, väčšie, značné, veľké a mimoriadne veľké množstvo.

---

[10] Dôvodová správa.

[11] Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

[12] Predkladacia správa.

[13] Meníme Trestný zákon: K slabším miernejší k silnejším prísnejší.

Ako už bolo spomenuté, zmeny právnej úpravy sa týkajú aj daňových trestných činov, kde napríklad pri trestných činoch skrátenie dane podľa § 276 Trestného zákona a neodvedenie dane a poistného podľa § 277 Trestného zákona sa hranica škody už v treťom odseku posúva na hranicu väčšieho rozsahu, pričom navrhovateľ trestnú sadzbu ponecháva rovnakú, štyri až desať rokov, ako v súčasnom znení zákona. Vo štvrtom odseku navrhovateľ zavádza nový kvalifikačný znak - škodu mimoriadne veľkého rozsahu, ale s rozpätím trestnej sadzby sedem až dvanásť rokov táto kvalifikovaná skutková podstata zostáva naďalej zločinom, čo v nás evokuje mimoriadnu benevolenciu v porovnaní s inými trestnými činmi, napríklad podvodom podľa § 250 ods. 4 písm. a) Trestného zákona, ktorý pri spôsobení škody veľkého rozsahu ustanovuje trest odňatia slobody v rozpätí desať až pätnásť rokov. Neuniklo našej pozornosti, že nový kvalifikačný pojem zákonodarca opomenul uviesť v prípade trestného činu daňového podvodu podľa § 277a Trestného zákona napriek tomu, že v dôvodovej správe uvádza, že škoda mimoriadne veľkého rozsahu nachádza svoje využitie pri daňových trestných činoch. Nevedno teda, na základe akého pravidla sa navrhovateľ rozhodoval pre (ne)zavedenie tohto pojmu pri jednotlivých skutkových podstatách daňových trestných činov.

Pozitívne hodnotíme, že navrhovateľ neopomenul doplnenie škody ako zákonného znaku v kvalifikovanej skutkovej podstate zločinu všeobecného ohrozenia podľa § 284 Trestného zákona, ktorú v ods. 2 doplnil v písmene a) o škodu veľkého rozsahu. Absencia spôsobenej škody v tomto ustanovení v praxi v súčasnosti spôsobuje, že skutok sa musí právne kvalifikovať v jednočinnom súbehu s trestným činom poškodzovania cudzej veci podľa § 245 Trestného zákona, napriek tomu, že daný trestný čin pokrýva iné konanie.

Návrhom zákona dochádza aj k prehodnoteniu a precizovaniu viacerých skutkových podstát trestných činov proti životnému prostrediu. Súčasne sa pri všetkých trestných činoch proti životnému prostrediu zavádza jednotný kvalifikačný znak, ktorým je rozsah činu, namiesto súčasného nesystematického používania pojmov rozsah, škoda a prospech.[14]

S nahradením pojmu „škoda“ pojmom „rozsah“ navrhovateľ počíta aj priamo v ustanovení o škode podľa § 124 ods. 3 Trestného zákona, a to nasledovne: *„Pri trestných činoch proti životnému prostrediu sa rozsahom činu rozumie súhrn ekologickej ujmy, získaného prospechu v príčinnej súvislosti s trestným činom a majetkovej škody, pričom majetková škoda v sebe zahrňuje aj náklady na uvedenie životného prostredia do predošlého stavu. Pri trestnom čine neoprávneného nakladania s odpadmi podľa § 302 rozsahom činu sa rozumie cena, za ktorú sa odpad v čase a v mieste zistenia činu obvykle zbiera, vykupuje, prepravuje, vyváža, dováža, zhodnocuje, zneškodňuje alebo ukladá, a cena za odstránenie odpadu z miesta, ktoré na jeho uloženie nie je určené.“*

Dôvod k zmene tohto ustanovenia zrejme vychádza zo stanoviska trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky Tpj 39-60/2017 konanom 29. 11. 2017 prijatým na zjednotenie výkladu a aplikácie ustanovenia § 46 ods. 3, § 256 ods. 3 Trestného poriadku vo vzťahu k uplatňovaniu nárokov na náhradu škody, uplatňovaným v konaní o trestných činoch proti životnému prostrediu, kde je možno poukázať na právnu vetu uvedenú v časti B v nasledovnom znení:

„II. Pri trestnom čine porušovania ochrany rastlín a živočíchov podľa § 305 Trestného zákona zodpovedá kvalifikačný moment rozsahu činu (s využitím § 125 ods. 1 veta druhá Trestného zákona) legálnej definícii škody podľa § 124 ods. 3 veta prvá, § 126 ods. 2 Trestného zákona, a z hľadiska peňažného vyčíslenia zároveň spoločenskej hodnote podľa § 95 ods. 1, ods. 3 písm. a) alternatíva posledná, ods. 4 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov

[14] Návrh novely trestného zákona v pripomienkovom konaní.

(ďalej len „zákon o ochrane prírody“) vo vykonávacej úprave vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov.“

Rozhodovanie o nároku na majetkovú reparáciu (voči obci) ujmy vzniknutej nepovoleným výrubom dreviny (až do výšky spoločenskej hodnoty dreviny) však podľa § 48 ods. 1 veta štvrtá a piata naposledy označeného zákona patrí do pôsobnosti orgánu ochrany prírody, ktorým je v tomto prípade okresný úrad alebo obec v zmysle § 64 ods. 1, § 68 písm. h) a § 69 ods. 1 písm. f) zákona o ochrane prírody. Ide teda o administratívnoprávny nárok, ktorý nepatrí do pôsobnosti súdov a nemožno ho uplatniť v adhéznom konaní postupom podľa § 46 ods. 3 Trestného poriadku. Taký záver platí bez ohľadu na okolnosť, že poškodeným (len) v zmysle § 46 ods. 1 Trestného poriadku bude obec, na území ktorej sa neoprávnený výrub uskutočnil; môže ním byť aj Slovenská republika zastúpená príslušným okresným úradom, ak si okresný úrad v súvislosti s trestným konaním také postavenie vyhradí v kontexte § 68 písm. h) zákona o ochrane prírody.[15]

Záverom tejto časti príspevku sa opätovne žiada zdôrazniť, že navrhovaná zmena ustanovenia § 125 ods. 1 Trestného zákona škody je zásadná rovnako ako v Českej republike, keď novelizovaním ustanovenia § 138 zákona č. 40/2009 Sb. Trestního zákoníka sa s účinnosťou od 1. októbra 2020 zvýšila hranica škody spôsobenej trestným činom na dvojnásobok. Právna úprava výšky škody v Českej republike, podobne ako na Slovensku, dlhodobo stagnovala od roku 2002.

Dotknuté ustanovenie § 138 Trestního zákoníka označené ako Hranice výše škody, prospěchu, nákladů k odstranění poškození životního prostředí a hodnoty věci, za škodu pre účely trestného konania rozumie:

a) škodu nie nepatrnú, dosahujúcu sumu najmenej 10 000 Kč,
b) škodu nie malú, dosahujúcu sumu najmenej 50 000 Kč,
c) väčšiu škodu, dosahujúcu sumu najmenej 100 000 Kč,
d) značnú škodu, dosahujúcu sumu najmenej 1 000 000 Kč a
e) škodu veľkého rozsahu, dosahujúcu sumu najmenej 10 000 000 Kč.

Vzájomným porovnaním ustanovenia § 125 ods. 1 Trestného zákona a § 138 Trestního zákoníka je zrejmá podobnosť právnych úprav v terminologickej rovine, ako aj v peňažnom ekvivalente vyjadrenia výšky jednotlivých kategórií škody. Je potrebné konštatovať, že na prijatie zmeny spodnej hranice malej škody v obidvoch trestných kódexoch bol najvyšší čas, čomu nasvedčuje aj návrh Okresného súdu v Liberci, ktorý podal na Ústavní súd Českej republiky v decembri 2018, a ktorým sa domáhal zrušenia ustanovenia § 138 ods. 1 Trestního zákoníku, a to v súvislosti s trestným konaním proti obvinenej, ktorá sa mala dopustiť krádeže, a tým spôsobiť škodu na cudzom majetku vo výške približne osem tisíc korún českých. Podľa Okresného súdu v Liberci sa v dôsledku nemennej výšky hraníc škody v Trestním zákoníku fakticky sprísnil trestný postih za trestné činy, ktoré svojou závažnosťou a dôsledkami zodpovedajú činom, ktoré boli skôr posudzované ako priestupok, resp. boli mierne trestné. Ústavný súd tento názor nepoprel a dokonca pripustil strnulosť trestnoprávnej úpravy v otázke nastavenia hraníc jednotlivých kategórií škôd, ktorá v spojení s vývojom ekonomických faktorov má skutočne za následok postupné rozpínanie, resp. sprísňovanie trestnej represie. Na druhej strane ústavný súd pripomenul svoju predchádzajúcu judikatúru a pripomenul, že mu neprináleží, aby posudzoval šírku

[15] Zbierka stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky.

hraníc trestnoprávnej kriminalizácie určitých typov konania, ak nemá nahradzovať ústavnú rolu zákonodarného orgánu.[16]

Záver

Cieľom budúcej právnej úpravy je okrem iného odstrániť dlhoročný legislatívny dlh pri škode. Budúca úprava by mala adekvátne zohľadniť aktuálne sociálno-ekonomické pomery a vo svojej prepracovanej verzii navyše dochádza k zjednodušeniu, resp. k čitateľnejšiemu prehľadu rozsahu u trestných činov, hlavne tých s drogovým prvkom. Úvahy o opodstatnenosti výšky škody budú pretrvávať aj po prijatí novely, budú mať svojich zástancov, ako aj kritikov. Vyjadrujeme presvedčenie, že navrhovateľ bude v budúcnosti pružnejšie reagovať na faktory ovplyvňujúce výšku škody, pretože v súčasnosti navrhovaná výška škody sa v nasledujúcich piatich rokoch ukáže ako nepostačujúca a opäť bude predmetom kritiky. Významnou ambíciou z hľadiska *de lege ferenda* by bolo začať odbornú diskusiu o zavedení pravidla „*de minimis*“ v oblasti prehodnotenia vybavovania trestných vecí pod určitú hranicu, ako je to napríklad vo Veľkej Británii, ktorá vybavuje veci v hodnote nad 1 000 libier. V budúcnosti je potrebné klásť väčší dôraz na opodstatnenosť vynaložených nákladov na zabezpečenie vyšetrovania. V mnohých prípadoch náklady na zabezpečené dôkazy prevyšujú spáchanú škodu, čím sa vytráca proporcionalita. V nadväznosti na uvedené, bude na mieste zaoberať sa otázkou zavedenia zásady hospodárnosti konania, ktorá nemá medzi základnými zásadami trestného konania legálne zakotvenie. K rozvoju diskusie na danú tému prispeje aj fakt, že už dlhodobo vnímame nedostatok personálnych kapacít pre vybavovanie trestných vecí. Táto otázka naberá na význame práve v situáciách, keď sa z policajtov stávajú administratívni pracovníci suplujúci pracovníkov poisťovne tým, že preveria udalosť a vystavia o nej potvrdenie, pričom vyšetrovanie je ukončené so záverom, že páchateľ trestného činu je neznámy. Je teda predpoklad, že vytvorením istej hranice, pod ktorú sa veci nebudú vybavovať v trestnej rovine, sa zníži nielen zaťaženosť a rozpracovanosť, ale prispeje sa aj k hospodárnosti konania a ušetreniu nákladov, ktoré znáša štát.

Literatúra

Monografia

STIFEL, H. - TOMAN, P. - SAMAŠ, O. *Trestný zákon stručný komentár*. Druhé prepracované a doplnené vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2010, 940 s. ISBN 978-80-8078-370-9

Zákony

Zákon č. 300/2005 Trestný zákon v znení neskorších predpisov
Zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov
Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník

---

[16] RÜCKLOVÁ, K. *Hranice škody se v trestněprávnych kauzách zvyšuje na dvojnásobek*.

A k tomu pozri nález č. 312/2020 Sb., nález Ústavního soudu ze dne 26. května 2020 sp. zn. Pl. ÚS 46/18 ve věci návrhu na zrušení § 138 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník.

Internetové zdroje

BURDA, E. *§ 125 [Kategorizácia škody, výšky prospechu, hodnoty veci, rozsahu činu]*, [online] Dostupné na: https://www.epi.sk/beck-komentar/komentar-300-2005-p-125-kategorizacia-skody-vysky-prospechu-hodnoty-veci-rozsahu-cinu.htm

Dôvodová správa. [online] Dostupné na: https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/dokumenty/LP-2021-744

História a vývoj priemernej mzdy od roku 1993 po súčasnosť. [online] Dostupné na: https://www.opytajsauctovnika.sk/historia-vyvoj-priemernej-mzdy/

Meníme Trestný zákon: K slabším miernejší k silnejším prísnejší. [online] Dostupné na: https://www.justice.gov.sk/Stranky/aktualitadetail.aspx?announcementID=3580

Minimálna mzda na Slovensku. [online] Dostupné na: https://www.minimalnamzda.sk/minimalna-mzda-historia.php

Návrh novely Trestného zákona v pripomienkovom konaní. [online] Dostupné na: https://www.epi.sk/clanok-z-titulky/navrh-novely-trestneho-zakona-v-pripomienkovom-konani.htm

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. [online] Dostupné na: https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/744

Predkladacia správa. [online] Dostupné na: https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/dokumenty/LP-2021-744

RÜCKLOVÁ, K. *Hranice škody se v trestněprávnych kauzách zvyšuje na dvojnásobek.* [online] Dostupné na: https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/hranice-skody-se-v-trestnepravnich-kauzach-zvysuje-na-dvojnasobek

SAK navrhuje úpravu škody v trestnom zákone. [online] Dostupné na: https://www.sak.sk/web/sk/cms/news/form/link/display/505930/_event

Zbierka stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. [online] Dostupné na: https://www.nsud.sk/data/files/1835_zbierka-8-2017.pdf

Judikatúra

Tpj 39 - 60/2017 stanovisko trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu na zjednotenie výkladu a aplikácie § 46 ods. 3, § 256 ods. 3 Trestného poriadku vo vzťahu k uplatňovaniu nárokov na náhradu škody v tzv. adhéznom konaní (§ 46 ods. 3 Trestného poriadku)

Nález Ústavního soudu ze dne 26. května 2020 sp. zn. Pl. ÚS 46/18 ve věci návrhu na zrušení § 138 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Keywords: damage, damage categories, amount of benefit, value of the thing, scope of the act

Summary

For the first time since the recodification of the Criminal Code in 2005, it has been proposed to amend the provision of § 125 par. 1 of the Criminal Code to increase the limit of the minor damage from the current 266 euros to the amount of 500 euros, and thus clearly distinguish crimes from offenses. In the article, the author points out the reasons and

justification of the proposed change in legislation to eliminate the application problems of current legislation in practice. The paper aims to clarify the essential aspects of the draft law, which are directly interconnected with the change of the damage amount. As part of the *de lege ferenda* consideration, the author offers, in conclusion, a proposal to open another discussion, from which further significant changes to the Criminal Code could emerge in the future.

JUDr. Veronika Poliaková
Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
e-mail: Veronika.Poliakova@minv.sk

Recenzent: prof. JUDr. Jaroslav Klátik, PhD.